

школярам «перевірити» свої здібності за тим чи іншим напрямом діяльності. За таких умов вчителям, які працюватимуть з окремими групами учнів, буде легше зреалізувати індивідуальний підхід.

Для того щоб особистісно орієнтована модель навчання була дієвою, необхідно: відібрати зміст освіти відповідного рівня, але не нижчий за обов'язковий, що передбачений державним стандартом; обґрунтоване співвідношення диференціації та інтеграції; розроблення структури навчальної діяльності учнів, яка розвиватиме їхні здібності, мотивацію, прагнення; виокремлення учнів за різними типами діяльності: комунікативною, соціальною, психологічною, технологічною тощо; створення відповідних умов у соціальному оточенні. Тож у такий спосіб розвиток особистості здійснюватиметься за умов реалізації активності самого учня, його самостійності та ініціативності.

Класифікація методів активізації навчально-пізнавальної діяльності та її застосування в умовах диференціації навчання

С. П. Бондар, канд. пед. наук

Визначальним фактором при побудові класифікації методів активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів виступає положення особистісно орієнтованого навчання про те, що учень у навчальному процесі може бути об'єктом, суб'єктом і суб'єктом взаємодії. Коли умовно учень є об'єктом навчання, то застосовані вчителем методи для засвоєння навчального матеріалу за характером пізнавальної діяльності будуть пасивними (учень слухає, записує, запам'ятовує, відтворює). Термін «пасивні методи навчання» є умовними, адже будь-яка організація навчального процесу неодмінно передбачає певний рівень пізнавальної активності суб'єкта (учня), в іншому разі досягнення навіть мінімального результату не можливе. Така навчальна взаємодія між учителем і учнем матиме об'єктно-суб'єктний характер, а застосовані методи можна віднести до групи активно-пасивних. До таких методів віднесемо класичні методи: лекція-монолог, розповідь, пояснення, інструктаж, опитування учнів.

Якщо учень бере активну участь у здобуванні нових знань, стає суб'єктом навчання (бере участь у бесіді, пропонує свої розв'язки, доповнює відповідь, аналізує, порівнює і т. п.), то застосовані методи називають активними. До групи активних методів навчання належать ті, що: а) інтенсифікують процес навчання (проблемний виклад,

евристична бесіда, діалог, дискусія, проблемне завдання, «мозковий штурм», рольова гра тощо); б) спеціально-орієнтують на розвиток самостійності учня як суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності (самостійні дослідницькі завдання, самостійна робота, творчі роботи, лабораторні роботи, вікторини, аукціони тощо); в) органічно поєднують у цілісний пізнавальний процес засвоєння знань і наукову творчість, оволодіння теорією і розв'язання практичних завдань (метод проектів, індивідуальні проекти, науково-дослідні роботи, метод прогнозування, моделювання, аналогій, пошукові методи тощо).

Якщо учень виступає рівноправним партнером під час вивчення нового матеріалу, тобто виступає суб'єктом навчальної взаємодії вчителя і учнів, то застосовані методи називають інтерактивними. Інтерактивні методи можна розділити на дві підгрупи: неімітаційні та імітаційні. Неімітаційні методи — проблемний семінар, бесіда, дискусія, диспут, брифінг, проект тощо. До імітаційних віднесемо неігрові та ігрові: неігрові — аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, прес-конференції, інсценування, взаємонавчання тощо; до ігрові — тренінг, ділова гра, рольова гра, ігрове проектування тощо.

Тільки комплексне застосування всіх трьох груп методів дає можливість реалізувати потенціал, який закладений в освіті, і досягнути поставлених цілей.

Варіативність форм організації навчальної діяльності учнів в умовах диференційованого навчання

О. В. Барановська, канд. пед. наук

Останнім часом проблема диференційованого навчання набула особливої актуальності і розглядається у різних аспектах. На нашу думку, важливим напрямом досліджень є форми організації навчальної діяльності учнів в умовах диференційованого навчання, дослідження ефективності їх варіативного використання у навчальному процесі. Мета дослідження полягала у теоретичному обґрунтуванні нових підходів до створення системи форм організації навчальної діяльності учнів, варіативності їх використання в умовах диференціації навчання. Визначено дидактичну сутність понять «диференціація навчання», «форма організації навчальної діяльності учнів на занятті», «варіативність». Варіативність школи, на протигагу її жорсткій унормованості, уніфікованості, розглядається як визнання правомірності різних шляхів реалізації єдиної мети і завдань шкільної освіти на основі функціонування різних типів загальноосвітніх навчальних закладів, застосування різних педагогічних систем і